

PAVLIHA

Pripoveduje Pavle Flerè

Ženska lahkovernost da Pavlihu tudi, da pokaže, kako se perejo kožuhi

To je bilo tako:

Na svojem potovanju pride Pavliha v vas in poprosi za prenočišče v hiši, kjer je bila gospodinja sama. Ta ga pobara, kdo je in odkod in kaj počne. Pavliha odgovori:

»Lagal bi, če bi dejal, da sem tak in tak rokodelec. Moja navada je, da vsakomur povem resnico.«

»Lepa je taka navada.« ga pohvali žena; »in takih ljudi ne gonim od hiše. Zakaj tisti, ki govorijo resnico, so dobri ljudje.«

Pavliha je takoj opazil, da gospodinja škili; zato jo ogovori takole: »Preljuba škilka, povejte mi, kam naj položim svojo palico in kam naj obesim bisago?«

»Ti grdavš ti grdavšasti,« se začene gospodinja proti njemu. »Kar živim, mi še nihče ni spočital, da gledam navzkriž. Da bi te —!«

»Ljuba žena,« jo mirno tolaži Pavliha, »če hočem govoriti resnico, vendar ne smem tega zamolčati.«

Ker sta bila sama in ni Pavliho-vega očitka nihče slišal, se žena res potolaži in reče Pavlihu, naj le ostane.

Po večerji sedita in se menita ter pogovarjata to in ono. Med drugim reče Pavliha, da zna prati stare kožuhe, ki so potem kakor novi in se jih za nič ne lotijo molji. Gospodinja, ki je imela doma več stare kožuhovine, je bilo to kaj všeč in brž se dogovori s Pavlihom, da se drugo jutro loti tega posla. In še pristavi žena, da bi rekla tudi sose-

dam, naj prineso svoje kožuhe; kar je Pavlihu prav.

Drugo jutro obleta žena na vse zgodaj vas in razglasi, da je pri nji možak, ki zna prati stare kožuhe. Hitro prihite iz vseh hiš ženice s svojimi kožuhi ter jih predajajo Pavlihu. »Mleka, dosti mleka moram imeti za to,« jim pravi Pavliha, pa tudi za mleko ženske kar nič ne oklevajo ter ga naneso nič koliko.

Pavliha zlije vse mleko v tri velike kotle, potisne vanje kožuhe in zakuri pod njimi močan ogenj. V roke vzame krepek drog in z njim žoka po kožuhih ter jih meša, da čim boljše prevro v kipečem mleku. Ko misli, da so že dobro prekuhani, se obrne k ženskam in jim reče:

»Pojdite zdaj v gozd in mi poiščite lepih lipovih šib; ne pretankih in ne predebelih. Lepo jih olupite ter jih prinesite. Do takrat se kožuhi omehčajo, potlej pa jih obdelam z lipovino.«

Ženske brž steko, kakor jim je rečeno, Pavliha pa se smeje za nji mi, potopi kožuhe globoko v mleko, podkuri velik kres in gre, da izgine, preden se vrnejo ženice.

Ko pridejo z lipovimi šibicami in ne najdejo Pavliha, mislijo, da je le kam stopil. Ko pa ga ni in ga tudi nikjer ne najdejo in se od nikoder ne oglasi, začno same vlačiti kožuhe iz kotlov. Vsaka pa je hotela biti prva; zato si pulijo kožuhe in trgajo iz rok, ti pa, vsi razkuhani, začno razpadati. Boječ se zanje, jih snet popuste in čakajo Pavliho, da jih pride oprat in ožet. A tudi te reve so zaman čakale navihanca.

Naslednja zgodba nam pove, da natančna ubogljivost ni prida

Sila primora Pavliha, da se vdinja kovaču. Ta je imel navado, da je svojemu pomočniku, ki mu je hotel ukazati, naj pritisne meh, zmeraj dejal: »Alo, le z mehi za mano!«

Tudi Pavliha je stal pri mehu in pritiskal. Ko gre kovač pred kovačnico, da podkuje konja, zakliče: »Alo, le z mehi za mano!« Pavliha si ne da reči dvakrat, brž naloži meh, ga zavleče pred kovačnico in pravi:

»Mojster, kam naj postavim meh? Grem, da prinesem še drugega.«

Kovač ga debelo pogleda in reče: »Ti si ptič! Kaj sem jaz tako mislil? Le pojdi in nesi meh, kjer si ga vzela!« Pavliha uboga in prenese meh spet v kovačnico.

Kovač pa sprevidi, kakšen markaj je njegov pomočnik, ter se zakolne, da mu prežene muhe. Sklene zatorej, da bo klical odslej svoje pomočnike že opolnoči na delo.

Kakor sklene, tako stori: vse delavce skliče opolnoči in jim ukaže v delavnico. Ljudem to kajpak ni bilo prav in eden reče Pavlihu: »Kaj deš, kaj le misli mojster, da nas tako zgodaj goni na delo?« — »Ne vem,« odvrne Pavliha, »če hočeš, ga povprašam.« — »Le vprašaj,« reče tovariš.

Pavliha se res obrne do mojstra rekoč: »Mojster, zakaj nas budite tako zgodaj? Šele polnoč je in ob našem nabijanju se zbudi vsa soseska.«

Kovač odvrne: »Taka je moja navada, da prvih osem dni ne pustim svojih pomočnikov na postelji delj ko do polnoči.« Na to ne črhne Pavliha nobene in tudi njegov tovariš si ne upa ziniti.

Prihodnjo noč jih pokliče kovač spet opolnoči. Drugi gredo na delo, Pavliha pa vzame svojo posteljo in si jo oprti na hrbet. Tako obložen

stopi k nakovalu in začne nabijati, da so iskre kar frčale naokoli. Ena prileti Pavlihu v posteljo ter jo vžge. Pavliha brž odvrže gorečo posteljo, kovač pa zakriči nanj: »Kaj počneš, trap trapasti! Ali ne moreš pustiti postelje, kjer je bila?«

»Ne morem,« odvrne Pavliha. »Nič se ne jezite, mojster, a res ne morem. Zakaj moja navada je, kadar dobim posteljo, moram biti prvih osem dni vso noč z njo. Ker pa ukazujete, da smem biti na nji le do polnoči, mora po polnoči pač ona biti na meni.«

Kovač se po teh Pavlihovih besedah ujezi še bolj in mu reče, naj zanese posteljo v hišo, odkoder jo je prinesel, in mu še ukaže: »Potlej pa mi hitro splezaj spet dol!«

»Kakor ukazujete,« odvrne Pavliha, pobere, kar je ostalo postelje in jo zanese nazaj gor v sobo. Potem prinese lestvo, spleza na streho, jo predre, stopi na remeljne, potegne lestvo za sabo in jo spusti s strehe na cesto. Sam zleze po lestvi na tla in se odpravi dalje.

Kovač sliši ropot in gre gledat, kaj je. Videč v strehi luknjo, Pavliha pa, kako koraka po cesti, ga prime strašna jeza. Pograbi zatorej

dolgo železo in jo hoče udariti za Pavlihom. A zadrži ga njegov pomočnik, rekoč: »Mojster, nikartel! Saj ni storil prav za prav drugega kakor to, kar ste mu ukazali. Rekli ste mu, naj nese posteljo gor in naj spleza spet dol. In kakor vidite, je reš tako napravil.«

Kovač uvidi, da je pač najboljši, ako ga pusti, ter se potolaži še posebn, ker mu je Pavliha medtem že izginil izpred oči. Gre tedaj, da popravi streho, njegov pomočnik pa reče: »Tako je, kdor se s Pavlihom spušča v posle. Če ga še ne pozna, ga že kmalu spozna.«

(Dalje prihodnjic.)

S t a n e M a r k i č

Lučko si prižgo . . .

Ko zaide sonce, nastane na zemlji tema; to je čas, ko gre večina živali k počitku. Človek si pa pomaga na drug način: prižge si umetno luč, zakaj svojega dnevnega dela še ni končal, ko je utonilo sonce za gorami.

So pa tudi živalce, ki imajo lastno svetilko, s katero si v temi iščejo pot. Vsi poznate kresnice, drobčkane hrošče, ki v poletnih mesecih v večernih urah letajo nad travniki in polji. Majhne, bleščeče zvezdice, ki jih občudujemo, so posebni organi, ploščicam podobna, mastna svetlobna telesca na spodnji strani trupa. Samice teh hroščev imajo taka svetila tudi ob straneh in na hrbtu. Ker nimajo kril, ne morejo letati, samo plazijo se po travi, zato bi jih njihovi tovariši ne mogli opaziti, če bi imela svetila samo na spodnji strani.

V morski globini je tudi podnevi tema, kajti voda propušča le neznamen del sončne svetlobe in skozi vodne plasti nekaj sto metrov ne prodre več noben sončni žarek. Neprodurna tema vlada tam doli, razsvetljujejo jo le živa bitja, ki tam životarijo, hodijo na lov za plenom in se razmnožujejo. Tudi te živalce nosijo svoje svetilne priprave s seboj. Med njimi najdemo predvsem različne vrste rib, ki živijo v največjih globinah in imajo pod očmi in v vrstah na spodnji strani telesa, nekatere tudi ob straneh, precej zamotano zgrajene svetlobne ustroje.

O čudežnem pojavu »morskega svetlikanja« ste morda že čuli. To morsko svetlikanje nastane na ta način, da pridejo prigradno iz največjih globin morja na površino živalce, ki so opremljene s svetlobnimi telesci. Majčkene, drobčkane so te živalce, tako majhne, da bi jih en milijon lahko spravili v naprstnik vode; vsaka pa ima v majhni oljnati kapljici svetilno snov. Ta živalca se imenuje z latinskim izrazom »*Noctiluca miliaris*«, to se pravi po naše »tisočkrat svetleča se ponoči«. Kadar se pojavijo na vodi, jih vidimo v več kilometrov dolgih krdelih.

Tudi mnogi morski klobuki se svetlikajo in razširjajo raznobarno luč, kar napravi na gledalca čaroben in nepozaben vtis. Te živali imajo posebne žleze, ki izločajo svetlikajočo se snov. Poznamo pa tudi svetlikajoče se morske črve in rake, morske zvezde in sipe ali črvice.

V globokih morjih so doma prozorne salpe, ki imajo obliko majhnega sodčka in katere vidimo plavati na površini vode v sklenjenih vrstah in verigah. Tudi te živali imajo na koži svetlobne organe, prav tako njim sorodni »ognjeni svaljki«. To so drobne živalce, ki živijo v nerazdružni skupnosti. Posamezne tiče kakor drobni žeblički ali bučke na votlem, hrustančastem svaljku. Vse skupaj bi lahko primerjali votlemu, prozornemu smrekovemu storžu, ki razširja prekrasno svetlobo. V morskovodnih akvarijih (akvarij = posoda z vodnimi živalmi) lahko občudujemo take in podobne živali, o katerih pestrosti in lepoti se nam še sanja ne. Če boste imeli kdaj priložnost ogledati si tak akvarij, potem ne zamudite te zanimivosti; ne bo vam žal.